

TANSSI YLI HAUTOJEN

Suomi, 1950

Ohjaaja: Toivo Särkkä

Käsikirjoittaja: Mika Waltari, alkuperäiskäsikirjoitus Keisari rakastuu (1943).

Näyttelijät: Leif Wager (Aleksanteri I), Eila Peitsalo (Ulla Möllesvärd), Ossi Korhonen (maaherra Möllesvärd), Siiri Angerkoski (rouva Möllesvärd), Mauri Jaakkola (Antti Karppanen), Arvo Lehesmaa (Gagarin).

Tuotanto: Suomen Filmiteollisuus SF Oy

Levittäjä: Finnkino Oy

Kesto: 98 min.

Ikäraja: S

Genre: Draama, romantiikka

Oppimateriaalin tehtävät

on suunniteltu erityisesti yläkoulun, ammatillisten oppilaitosten ja lukion oppilaille, mutta niitä voi soveltaen käyttää myös perusopetuksen 5. ja 6. luokille.

Oppimateriaalin teemoja:

Elokuva ”**Tanssi yli hautojen**” (1950) kertoo keisari Aleksanteri I:n ja Ulla Möllesvärdin rakkaustarinan Suomen sodan jälkimainingeissa. Kansallismuseon näyttely ”**1809 ~ Ero ja uusi alku. 200 vuotta Suomen sodasta**” valottaa Suomen sotaa ja siihen johtaneita tapahtumia.

Elokuvan ja museonäyttelyn yhdistävä oppimateriaali avaa uusia näkökulmia historiaan elokuvan fiktion ja museonäyttelyn tulkinnan kautta. Oppimateriaali käsittelee historian, elokuvan ja museon teemoja, kansallista identiteettiä, sekä sotaa, sankaruutta ja kunniaa.

ELOKUVAN TARINA

Eletään vuotta 1809 ja Suomi on käytännössä siirtynyt Ruotsilta Venäjälle. Venäjän keisari Aleksanteri I on saapunut Porvooseen maapäiville, joiden yhteydessä järjestetyissä tanssiaisissa hän kohtaa suomalaisen kaunottaren, Mäntsälän kartanon tyttären Ulla Möllesvärdin ja rakastuu. Ulla ei vastaakaan keisarin tunteisiin vaan karsastaa Venäjää ja sen itsevaltiasta.

Maansa puolesta palavasti puhuva Ulla on myös nuoren isänmaallisen sihteerin Antti Karppasen rakkauden kohde. Kolmiodraaman aineksiltakaan ei välttyä kun Ullan tunteet mahtavaa keisaria kohtaan alkavat lämmetä.

Elokuvan taustaa

Suomen Filmitieteellisuuden (SF) johtaja T.J. Särkkä tiedosti elokuvan arvon kansallisena, yhteistä identiteettiä vahvistavana taiteena ja näki tässä erityisesti historiallisen elokuvan mahdollisuudet. Sotavuosina suomalaisen elokuvan saavuttaman suuren yleisömenestyksen innoittamana elokuvamoguli Särkkä kaavaili yhä suurisuuntaisempia projekteja. Hän muun muassa suunnitteli tuovansa valkokankaalle sekä Väinö Stoolin tarinat että Kaarina Maununtyttären kohtalon. Mika Waltarilta tilattiin käsikirjoitus sekä Kaarina Maununtyttäreestä kertovaan elokuvaan että *Keisari rakastuu* -niminen käsikirjoitus. Molemmat elokuvasuunnitelmat lykkääntyivät ja Waltari päätyi tekemään kummastakin romaanin. *Keisari rakastuu* julkaistiin vuonna 1944 nimellä *Tanssi yli hautojen*. Alkuperäinen käsikirjoitus päätyi lopulta valkokankaalle vuonna 1950 Toivo Särkän ohjauksessa. Romaanin lailla myös elokuva oli yleisömenestys ja aikalaiskriitikot kuvasivat sitä seuraavasti:

"--Tuota koreata pariskuntaa tanssiaisissa, luonnon helmassa sekä intiimissä metsästysmajassa katselee vallan mielellään. Onhan Leif Wager kuin ilmetty nuori Aleksanteri I jo ulkonäöltäänkin ja hän näyttelee osansa hienotunteisesti, hellästi ja diskreetein vivahduksin, saaden

olemukseensa juuri tuota tarpeellista aristokraattista uljuutta ja luontevaa majasteetillisuutta. Hänen lemmittynään, Ulla Möllesvärdinä Eila Peitsalo on - etenkin eräissä Kalle Peronkosken hyvintutkituissa lähikuvissa - aivan häikäisevän kaunis tummine säteilevine silmineen, raikkaine hymyineen.--"

(*Uusi Suomi* 13.8.1950)

"--Paitsi ihmisiä satalukuisin tarvitaan filmissä myös ratsuja, vieläpä komeita sellaisia. Helsingin ratsupoliisi on luovuttanut ne käytettäväksi. Ulkokuvaukset on suoritettu agronomi Staffanin omistamassa Linnan kartanossa Helsingin pitäjässä. Metsästysmaja, tuo romanttisten lemmeenkohtausten tyyssija löytyi Kallvikista. Se on vuorineuvos Strandellin omistama saunarakennus, uusi, mutta turvekattoinen, vanhaan tyyliin rakennettu. Se osui maisteri Särkän tielle kerran hiihtomatalla.--"

(*Elokuva-aitta* 15/1950)

Lähde: <http://waltari.lasipalatsi.fi/tanssiyli.html>

Opetusmateriaalia 1809 ~ Ero ja uusi alku. 200 vuotta Suomen sodasta -näyttelyyn

Vuonna 2009 on kulunut kaksisataa vuotta Suomen sodan päättymisestä. Merkkipuoden suurnäyttelyssä ei kerrota ainoastaan sotatapahtumista, tärkeässä osassa ovat myös sodan taustat ja seuraukset: Suomi Ruotsin valtakunnan osana, Napoleonin valtakunnat, jotka johtivat viimeiseen Ruotsin ja Venäjän välillä käytyyn sotaan sekä muutokset, joihin valtioero johti niin Suomessa kuin Ruotsissakin. Näyttely nostaa esiin myös sodan muiston ja sotaan osallistuneiden veteraanien kohtalon. Näyttely on rakennettu kronologisesti eteneväksi. Lisäksi viimeisessä näyttelyhuoneessa on filmikooste, joka on koottu sotaa käsittelevistä vanhoista elokuvista ja dokumenteista.

Tehtävistä kannattaa keskustella koulussa ennen museokäyntiä ja valita mihin museossa keskitytään. Niistä on siis tarkoitus valita vain joitakin museokäynnillä tehtäväksi. Tehtävät on tehty ensisijaisesti pienryhmissä

pohdittaviksi ja ne tulisi purkaa yhdessä joko museokäynnin lopuksi tai jälkityöskentelynä koulussa.

Etukäteen voi aiheeseen tutustua myös netissä esimerkiksi seuraavilla verkkosivuilla:

* 1809–näyttely Kansallismuseon verkkosivuilla:
http://www.nba.fi/fi/skm_vaihtuvat_nayttelyt_1809/

* Merkkivuoden 1809 viralliset verkkosivut:
<http://www.1809.fi>

* Kansallisarkiston tietopaketti (digitoituja asiakirjoja Suomen sodan ajalta):
<http://www.narc.fi/1809opetusaineisto/>

ENNAKKOTEHTÄVIÄ

1. Kirjoittakaa paperille tai keskustelkaa pienissä ryhmissä siitä, mitä tiedätte Suomen sodasta, millaisia mielikuvia teillä on siitä, ja oletteko kenties nähneet siitä tehtyjä elokuvia tai lukeneet siitä kertovia kirjoja (faktaa tai fiktiota).

2. Tutustukaa Suomen sotaan ja Porvoon maapäiviin (valtiopäiviin) oppikirjasta, internetistä tai muusta lähteestä. Miettikää, mitä eroa on kirjoitetulla historiantutkimuksella ja historiallisella fiktiolla (elokuvat, kirjat jne.).

3. Kansallismuseon näyttelyssä on esillä yli 500 esinettä, joista osa on ensimmäistä kertaa esillä. Esineitä on saatu lainaksi muista museoista, arkistoista, kirjastoista sekä yksityishenkilöiltä.

a) Miettikää, mikä on museo tai arkisto. Miksi niitä tarvitaan vai tarvitaanko ollenkaan?

b) Onko mahdollista kertoa Suomen sodasta ilman esineitä ja miten sen tekisitte?

c) Miten museo eroaa muista tavoista (kirjat, elokuvat, dokumentit jne.) kertoa historiasta?

4. Suomen kansallisrunoilija Johan Ludvig Runeberg on kirjoittanut Suomen sodan sankareista runokokoelman Vänrikki Stålin

tarinat (Vänrikki Stoolin tarinat), jonka ensimmäinen osa julkaistiin vuonna 1849 ja toinen osa vuonna 1860.

Valitkaa jokainen Vänrikki Stålin tarinoista yksi runo. Lukekaa se ja valmistautukaa etsimään Kansallismuseon näyttelystä siihen liittyviä esineitä.

VARSINAISIA TEHTÄVIÄ

Sota, sankaruus ja kunnia

1. Elokuva sijoittuu Suomen sodan loppuun, alkuvuoteen 1809, jolloin Venäjä on jo valloittanut Suomen alueen ja ruotsalaiset (ja suomalaiset) joukot ovat vetäytyneet nykyisen Ruotsin puolelle.

a) Miten itse sota näkyy elokuvassa ja millaiseksi se kuvataan suomalaisten kannalta?

b) Verratkaa elokuvan antamaa kuvaa siihen, miten Suomen sotaa on käsitelty Kansallismuseon näyttelyssä.

c) Kuinka paljon nimenomaan vuoden 1809 sotatapahtumiin liittyviä asioita löydätte näyttelystä?

d) Ullan veli ratsumestari Möllersvärd on elokuvan alussa huolissaan perheensä pärjäämisestä Mäntsälän kartanossa. Miten sota näkyy Möllersvärdien perheessä? Oliko kaikilla ihmisillä Suomessa samanlaiset oltavat sodan aikana?

2. Ulla Möllersvärd vastustaa alussa Aleksanteri I:tä ja toteaa Suomen tulevaisuuden riippuvan vain itsevaltiaan oikusta. Elokuvan edetessä hän kuitenkin solmii läheisen suhteen keisariin.

a) Onko Ulla tarinan hyvä sankari vai pettäkö hän aiemmat ihanteensa rakastuessaan Aleksanteriin?

b) Onko elokuvasta löydettävissä muita sankarihahmoja tai "pahiksia"? Kuka tai ketkä niitä ovat ja miksi?

c) Ketkä Kansallismuseon näyttelyssä näyttäytyvät teistä sankareina tai pettureina?

d) Ketkä sodan aikana voivat olla sankareita? Oliko sankaruus entisaikoina erilaista kuin nykyään?

3. "Menetimme kaiken paitsi kunniamme. Malja kunnialle, Suomen miehet!" elokuvan alussa sanotaan. Elokuva loppuu sanoihin: "Mutta yli kumartuneiden päiden, yli matelevien kiitosten ja kiiltävien mitalien oli Suomea suojeleva sen armeijan verinen kunnia."

- a) Mistä kunniaista näissä kohdissa puhutaan? Mitä menetyksillä tarkoitetaan?
- b) Löytyykö elokuvasta muunlaista kunniaa?
- c) Mitä muuta tiedätte entisaikojen kunniakäsitteistä.

Kansallinen identiteetti

4. Tanssi yli hautojen -elokuva perustuu Mika Waltarin samannimiseen kirjaan, joka valmistui vuonna 1944. Elokuva taas on vuodelta 1950. Vaikka tarinan tapahtumat sijoittuvatkin vuoteen 1809, olisiko teosten valmistumisajankohta myös voinut vaikuttaa niiden sisältöön?

Pohtikaa esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- a) Millaisiksi venäläiset esitetään elokuvassa?
- b) Millaisiksi suomalaiset esitetään elokuvassa?
- c) Millaiseksi keisari Aleksanteri I elokuvassa kuvataan? Onko hän samanlainen kuin muut elokuvan venäläiset?
- d) Löydätkö Kansallismuseon näyttelystä jotakin, joka antaisi elokuvan kanssa samanlaisen tai erilaisen kuvan suomalaisista, ruotsalaisista tai venäläisistä?
- e) Miksi kirjan ja elokuvan valmistumisaikaan Suomessa kenties haluttiin antaa tietynlainen kuva esimerkiksi venäläisistä?

5. Suomen alue oli vuonna 1809 ollut osa Ruotsia yli 600 vuotta. Elokuvassa kuitenkin nuori A. I. Arwidsson toteaa: "Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme halua, olkaamme siis suomalaisia."

- a) Mitä hän tarkoittaa sillä, että he eivät ole ruotsalaisia?
- b) Miten suomalaisuutta tuodaan esille elokuvassa?
- c) Oliko mielestänne suomalaisuutta yleensä olemassa 1800-luvun vaihteessa?
- d) Mitä sotilaille tai Ulla Möllersvärdille kenties merkitsi sana "isänmaa"?

6. Keisari Aleksanteri I kuvailee elokuvassa suomalaisia sanoin: "Suomalaisen voi voittaa vain oikeamielisyydellä ja hyvyydellä."

- a) Miten keisari Aleksanteri I elokuvassa koetti voittaa suomalaiset puolelleen?
- b) Mitä tähän aiheeseen liittyvää löydät Kansallismuseon näyttelystä?
- c) Onnistuiko Aleksanteri I mielestänne pyrkimyksessään saada suomalaiset puolelleen?

Historia, elokuva ja museo

7. Oppikirjoissa puhutaan yleensä "Porvoon valtiopäivistä" kun taas Kansallismuseon näyttelyssä samaan tapahtumaan viitataan sanalla "Porvoon maapäivät".

- a) Mitä eroa näillä termeillä on?
- b) Perustelkaa kumpi on teistä sopivampi?
- c) Miksi eri aikoina on käytetty eri termejä?

8. Menneisiin aikoihin sijoittuvissa elokuvissa esiintyy yleensä ihmisille tuttuja historiallisia henkilöitä, paikkoja tai esineitä tuomassa tarinaan aitouden tuntua.

- a) Löydätkö Kansallismuseon näyttelystä samoja henkilöitä, joita esiintyi tai mainitaan elokuvassa? Keitä he ovat?
- b) Saako heistä näyttelyn perusteella samanlaisen kuvan kuin elokuvassa?
- c) Miksi kaikkia elokuvan henkilöitä ei näyttelystä löydy?
- d) Mitä muita elokuvan kohtauksiin liittyviä esineitä löydätte näyttelystä?
- e) Millaisin keinoin elokuvassa on saatu luotua 1800-luvun alun ympäristö ja tunnelma? Poikkeako se jotenkin siitä, miten museossa luodaan ihmisille kuva jostakin menneestä aikakaudesta?
- f) Kumpi teistä antaa elävemmän kuvan menneisyydestä, elokuva vai näyttely? Entä kumpi on lähempänä todellisuutta oleva kuvaus?

9. Samoin kuin elokuvissa, myös museonäyttelyissä on oma käsikirjoituksensa siitä, miten sen kertoma tarina etenee.

- a) Miten Kansallismuseon näyttely on rakennettu etenemään?

b) Kiertäkää näyttelyssä ja tutustukaa siihen, mitä aiheita jokaisessa viidestä huoneesta käsitellään.

c) Olisiko näyttely voitu rakentaa jollakin muulla tavalla? Olisiko erilainen rakenne vaikuttanut jollakin tavalla siihen, miten koitte näyttelyn ja siihen, millaisen kuvan se tapahtumista antoi?

d) Keskustelkaa siitä, minkälaisia esineitä näyttelyssä on. Pohtikaa miksi juuri ne esineet ovat säilyneet jälkipolville. Miettikää myös mitä/kenen esineitä näyttelystä puuttuu. Kenen tarinat on vaikea kertoa ilman esineitä, kirjoita tai kirjoja? Miten tiettyjen esineiden puute saattaa vaikuttaa näyttelyn antamaan kuvaan Suomen sodasta?

10. Kaikkia asioita historiastakaan ei voida varmasti tietää. Miten tämä vaikuttaa historiallisen elokuvan tekemiseen? Entä museon näyttelyn rakentamiseen?

11. Vaakuna on yksityistä henkilöä, sukua tai yhteisöä edustava tunnus. Sen tarkoituksena on kuvallisella kielellä ilmaista omistajalleen tärkeitä ominaisuuksia, ihanteita, pyrkimyksiä tai muita tunnusomaisia piirteitä.

a) Mikä on vaakunatieteen toinen nimi? Mitä muuta tiedätte tästä tieteenalasta?

b) Mitä erilaisia vaakunoita löydätte elokuvasta ja Kansallismuseon näyttelystä?

c) Millainen merkitys vaakunalla oli entisaikoina? Entä muilla symboleilla? Oliko niillä merkitystä myös käytännössä? (ks. esim. näyttelyhuoneessa 2 olevaa Venäjän sotalippua)

d) Missä yhteyksissä nykyään näkee vaakunoita?

e) Millaisia muita vastaavia tunnuksia nykyään käytetään? Mitä vaakunantapaisia tunnuksia te käytätte?

12. Väriikki Stålin tarinat

a) Jos tutustuite ennakkotehtävissä johonkin Väriikki Stålin tarinoiden runoon, etsikää Kansallismuseon näyttelystä niihin liittyviä esineitä ja pohtikaa, miksi juuri ne ovat päätyneet näyttelyyn. Jollette löydä runoon liittyviä asioita, miettikää mistä se voisi johtua.

b) Mitä näyttelystä löytyy J. L. Runebergistä?

c) Millä eri tavoilla hän ja Väriikki Stålin tarinat ovat siellä edustettuina?

d) Millainen merkitys Runebergillä on ollut Suomen sodan tapahtumien tunnetuksi tekemisessä?

Onko hänen sodasta antamansa kuva oikea?

13. Kansallismuseon näyttelyyn kuuluu myös filmikooste, johon on koottu Suomen sotaan liittyviä kohtauksia eri elokuvista.

a) Löytyykö koosteesta tuttuja kohtauksia?

b) Mitä historiallisia tai kaunokirjallisia tapahtumia ja henkilöitä tunnistatte kohtauksista?

c) Miksi luulette, että museoon on laitettu tällainen kooste? Miten se eroaa muista näyttelyn esineistä? Voiko sen kautta kertoa jotakin, mihin muut esineet eivät pysty?

d) Mitä nykyaikaista kuvamateriaalia koosteesta löytyy? Millaisesta tapahtumasta siinä on kyse?

e) Miksi tällaisia tapahtumia järjestetään? Oletteko itse joskus olleet mukana jossakin vastaavassa tapahtumassa?

JÄLKITEHTÄVIÄ KOULULLA (ryhmissä tai kirjallisesti):

Varsinaisten tehtävien purkamisen lisäksi voitte miettiä mm. seuraavia kysymyksiä:

1. Miten oppikirjan Suomen sodan/Porvoon tapahtumien käsittely eroaa siitä, mitä näitte museon näyttelyssä ja/tai elokuvassa? Mistä se voisi johtua?

2. Tutustukaa Kansallisarkiston verkkosivuilla oleviin Suomen sodan asiakirjoihin. Niiden pohjalta voitte miettiä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

a) Millaisia erilaisia asiakirjoja verkkosivuilla on?

Pohtikaa, miten asiakirjat ovat säilyneet meidän aikoihimme asti.

Onko niiden säilyminen tärkeää? Miksi? Millaisia muita asiakirjoja tiedätte säilytettävän arkistoissa?

Mitä sellaista teillä itsellänne voisi olla, mitä kannattaisi arkistoida?

b) Aleksanteri I:n manifesti Suomen liittämisestä Venäjän valtakuntaan 5.6.1808: Koettakaa ensin saada selvää käsialasta. Mitä tekstissä lukee?

Muistatteko Kansallismuseon näyttelystä joitakin samantapaisia asiakirjoja?
c) Aleksanteri I:n hallitsijavakuutus 26.3.1809: Koettakaa ensin saada selvää kirjoituksesta. Mitä tekstissä lukee?
Mihin tapahtumaan tämä teksti liittyy?
Mitä siihen liittyvää näitte elokuvassa tai Kansallismuseon näyttelyssä?

Mitä Suomen sodan veteraanien kohtaloon liittyvää muistatte Kansallismuseon näyttelystä?

3. Mitä hyviä ja huonoja puolia eri esitystavoissa (oppikirja, elokuva, museo) mielestänne on? Perustelkaa, onko jokin esitystapa mielestänne enemmän totta kuin toinen?
4. Onko mahdollista tehdä elokuvaa, joka olisi tasapuolisesti kaikkien puolella? Entä onko historiankirjoitus aina (tai koskaan) tasapuolisesti kaikkien puolella?
5. Täysin fiktiivisten elokuvien lisäksi on olemassa dokumenttielokuvia, joissa kerrotaan historian tapahtumista esimerkiksi faktojen pohjalta uudelleen dramatisoiden. Voisiko vastaavasti museossa olla faktoihin pohjautuvan näyttelyn sijaan olla fiktiivinen, kuvitteellinen, näyttely jostakin aiheesta. Millainen se olisi? Olisiko se silloin enää museo?
6. Miettikää oman perheenne historiaa? Kuinka paljon siitä tiedätte ja miten olette tietoa saaneet? Voisitteko kertoa esim. kuuden esineen ja niihin liittyvän tiedon kautta perheenne historian? Olisiko se mahdollista?
7. Miettikää jotakuta muuta näkemäänne sota-ajasta kertovaa elokuvaa.
  - a) Löytyykö näistä elokuvista jotakin samaa kuin Tanssi yli hautojen – elokuvasta?
  - b) Tanssi yli hautojen –elokuva kuvastaa myös 1940-luvun Suomea, jossa venäläiset nähtiin usein vihollisena. Millaisia vihollisia nykyajan elokuvissa on? Miten kansallista identiteettiä rakennetaan uudemmissa elokuvissa meillä ja maailmalla?

VINKKEJÄ OPETTAJALLE

Ennakkotehtävään 4:
Jokainen oppilas voi valita Vänrikki Stålin tarinoista eri runon tai sitten yhteisesti luetaan yksi tai kaksi runoa. Niiden varsinaisen pohdinnan voi jättää vierailun jälkeen koululla tehtäväksi.

Varsinaisten tehtävien teemoja silmällä pitäen sopivia runoja ovat esimerkiksi:

* Sota, sankaruus ja kunnia: Porilaisten marssi, Sotilaspoika, Lotta Svärd (naisnäkökulma), Viapori (kunnia ja petturuus), Kuormarenki (sotilaan häpeä ja kunnia)

* Kansallinen identiteetti: Kuningas (Kustaa IV Adolfista annettu kuva), Kulnev (venäläisestä kenraalista annettu kuva), Numero viisitoista Stolt (suomalaisesta sotilaasta annettu kuva), Kuoleva soturi (venäläisen sotilaan näkökulma).

* Sodasta selvinneiden (veteraanien ja siviilien) kohtaloa voi myös pohtia esimerkiksi runojen Vänrikki Stål, Vänrikin markkinamuisto ja Matkamiehen näky kautta. Jos P. Cajanderin (& J. Krohnin työryhmän) ja O. Mannisen suomennokset tuntuvat vaikeaselkoisilta, Vänrikistä on viime vuosina ilmestynyt myös kaksi hiukan modernimpaa suomennosta: Juhani Lindholm (2007) ja Teivas Oksala (2008).

Varsinaiseen tehtävään 8 a):
Löydettävissä ovat ainakin keisari Aleksanteri I, kenraalikuvernööri G. M. Sprengtporten, valtiosihteeri M. Speranski, A. I. Arwidsson, Möllersvärdin perheen jäsenet.

Varsinaiseen tehtävään 8 d):
E. Thelningin Säätöjen uskollisuudenvala keisarille –maalaukset, R. W. Ekmanin Porvoon maapäivät –maalaukset, keisarin valtaistuini ja katos, Aleksanteri I:n univormu, G. M. Sprengtportenin kuva, naisten pukujen empiretyyli, jne.

Varsinaiseen tehtävään 9 c):
Näyttelyn mahdollisia rakenteita: kronologinen eteneminen, temaattinen jako esim. maittain, säädyttäin, sota/siviilit, tapahtumien kertominen yksittäisten ihmisten kohtaloiden kautta, jne.

Varsinaiseen tehtävään 11:

"Heraldiikka on oppi vaakunoista. Se on saanut nimensä airutta tarkoittavasta sanasta (*herald, héraut* jne.). Airuiden tehtävänä oli aikanaan mm. valvoa vaakunoiden käyttöä, niin ettei kukaan omaksuisi jollekin toiselle kuuluvaa vaakunaa tai pyrki vaakunan avulla antamaan harhaanjohtavaa kuvaa asemastaan. - - Alun perin vaakunalla ymmärrettiin vain tunnuskuvaa - - sitä ei keskiajalla suinkaan käytetty pelkästään kilvessä vaan myös lipussa, hevosen peitteessä, kypärän koristeena ja melkein pämissä tahansa, mihin sen saattoi luontevasti sijoittaa." [Tuukka Talvio: Suomen leijona. Museovirasto ja Vammalan Kirjapaino Oy, Helsinki 1997.]

Näyttelystä löytyvät Suomen leijona ja Venäjän kaksipäinen kotka useammastakin kohdasta (mm. sotalippu, keisarin lippu, Keisarinnan kivi, valtaistuimen katos, juomalasi), Ruotsin ja Norjan yhteinen vaakuna (kolme kruunua ja leijonat), maakuntien vaakunoita mm. sotilaspuvuista ja rummusta. Muita tunnuksia ovat esim. asiakirjojen sinetit, urheusmitalit ja ritarikuntien tähdet.

Esimerkki symbolien käytännön merkityksestä: Venäjän keisarikunnan kaksipäisellä kotkalla ja Aleksanteri I:n monogrammilla varustettu sotalippu otettiin voitonmerkinä Suomessa 1808. Lipun menettäminen taistelussa merkitsi usein joukko-osaston hajoamista, sillä lippua pidettiin sen "sieluna". Lipun luovuttamisen jälkeen ei joukko-osastolla enää tuon ajan

sotilaallisten sääntöjen mukaan ollut oikeutta jatkaa taistelua.

Tämän päivän tunnuksia: erilaiset logot, tagit, avatarit (käyttäjäkuvat), sloganit ja allekirjoitustekstit (vrt. vaakunoiden tunnuslauseet) jne. Vaakunat tosin eroavat esim. yrityksen merkistä tai tavaramerkistä siinä, että vaakunaa sommiteltaessa on noudatettava määrättyjä sääntöjä.

Jälkitehtävään 7 a):

Esimerkiksi rakastuminen "viholliseen", sodan jonkun tietyn puolen näkökulman painottaminen ja vastapuolen kritisointi, taiteellisten vapauksien ottaminen joissakin asioissa, tapahtumien kerronnan kronologisuus, pitkäkööt dialogittomat jaksot, jne.

Oppimateriaalin on laatinut
Annaliina Lassila

Oppimateriaalin ovat tuottaneet
Marjut Lamminen ja Hanna Palonen
Suomen kansallismuseosta sekä
Marjo Kovanen
Koulukinosta.